

УДК: 316.46.058

Попович Я.М.¹, Шиліна А.А.²

¹ канд. філос. наук, доц. НУ Запорізька політехніка»

² студ. гр. Ю-218 НУ Запорізька політехніка»

УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ХАРИЗМАТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА У ПОЛІТИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Суспільно-політичні трансформації, що відбуваються в сучасних країнах світу і в Україні зокрема, актуалізують проблему лідерства як універсального і закономірного способу самоорганізації соціальних систем. У суспільній свідомості все більше уваги приділяється особам політичних лідерів, оскільки сучасний політичний процес значною мірою детермінується впливом особистісних якостей лідерів на формування і функціонування політичної влади. Персоніфікація політичної влади означає ототожнення в масовій свідомості лідерства з конкретною людиною, а тому зростає роль і значення такої якості особи лідера як харизма. Саме вона постає атрибутивною характеристикою діяльності сучасного політичного лідера, здійснення політичної влади та формування відповідного політичного режиму.

На думку академіка Ф. Рудича, слід розуміти поняття харизми як «особливий тип легітимності, організації влади і лідерства, заснований на виняткових якостях тієї чи іншої особи, головним чином релігійного або політичного діяча, що дозволяють йому здійснювати в суспільстві функції пророка, вождя чи реформатора. Авторитет такого діяча, як правило, заснований на відсутності або лише формальній присутності демократії, на вірі громадян в його надприродні здібності, на культі його особи. Об'єктом харизми є виключно особистість лідера» [2, с. 707].

В якості умов становлення харизми політика виокремлюють індивідуально-психологічні особливості лідера. Серед яких найважливішими є демонстративність поведінки політика, наявність і домінування політичних ціннісних життєвих орієнтацій, сильна політична воля тощо. Однак, більшість дослідників найважливішою вважають зовнішню умову виникнення харизматичного лідерства. В якості останньої виступає надзвичайна кризова ситуація в суспільстві. Тобто, перед появою харизми спостерігається руйнація існуючого соціального ладу, значне руйнування вірувань, розчарування в настановах. Саме тому маси шукають харизматичного лідера, здатного кардинально вплинути на політичний процес, встановити новий порядок.

Наступною важливою умовою становлення харизматичного лідерства є особливий психічний стан мас, що викликається довгодіючими репресивними факторами – переживання хронічної незабезпеченості нагальних потреб, почуття тривоги, страх відповідальності, утопічність масової свідомості тощо.

Здобувши владу, далеко не кожен харизматичний лідер може утримати її протягом усього життя або правління. Сутність харизматичного панування також з часом змінюється разом із соціально-політичним простором, в якому діє політик.

Для сучасної політики в цілому характерна псевдохаризма політичного лідерства або профанація харизматичності політичних лідерів. Тобто харизма, в першу чергу, є елементом електоральної боротьби за владу, а не реальним важелем та інструментом влади. Це пов'язано з тим, що безпосередня управлінська діяльність здійснюється професійними кадрами або точніше системою державної служби, що існує в будь-якій сучасній країні.

Можемо підсумувати, що у контексті сучасного політичного процесу наявність харизми є важливим чинником результативності політичної діяльності лідера, орієнтованої на здобуття народної довіри, наближення до перемоги у боротьбі за легітимність влади тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пахарев А.Д. Ще раз про харизму, харизматичних лідерів та політичні режими пострадянської доби // Наукові записки ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2011. № 1(51). С. 26-35.
2. Політичний клас у сучасній Україні: специфіка, становлення, тенденції розвитку / За заг. ред. Рудича Ф.М. К.: Парламентське вид-во, 2010. 336с.